

Duchovná bolesť- kolokvium pre študentov Fakulty zdravotníctva TnUAD k predmetu Paliatívna starostlivosť (pre vnútornú potrebu).

ThDr. Juraj Sedláček, PhD., DiS. november 2011

O čo pôjde: V terminálnej fáze života, vstupujú do popredia okrem somatickej a psychologickkej roviny aj spirituálne väzby. Dochádza k tomu najmä v emočne exponovaných situáciách, ku ktorým patrí aj terminálna fáza života. Španielsky básnik, rímsko-katolícky mystik a karmelitánsky kňaz, žijúci v 16. storočí je autorom pojmu *temná noc duše*. Hovorí: „*Nemôžete nájsť svetlo, kým nevstúpíte do tmy*“. Pojem noc duše sa veľmi úzko primkyna k našej problematike. Definuje ju ako očistenie človeka pred tým, než je uvedený do plnej extázy mystického spojenia s Bohom. Opisuje ho ako očisťovanie a odvedenie ducha od obyčajného zmyslu vecí, tak aby si bol vedomý svojich božských zmyslov.

Tmavá noc je vlastne vpúšťanie Boha do **duše**, ktorý ju potom očisťuje z jej zvykových, prirodzených a duchovných nevedomostí a nedokonalostí.¹ Dôležitou paralelou duchovnej bolesti je moment prvého človeka v raji, kedy si uvedomí, že je nahý. Toto spustil prvý pád do hriechu, hriech samotný; sekulárnou terminológiou povedané ostrý nesúlad medzi svedomím človeka a jeho konaním. Takéto zistenie, navyše pod tlakom nevyliciteľnosti vlastného ochorenia, neprijatia tejto skutočnosti,² môže byť primárnym a explicitným spúšťačom duchovnej bolesti.³

Spirituálny aspekt temnej noci, nemusí byť negatívnou udalosťou. Človek totiž zakusuje bližší vzťah k božím veciam. I keď čakaním sa môže cítiť extrémne zraniteľný, bojazlivý a dočasne mimo kontroly, pôvodné JA so svojimi vlastnými predpokladmi napokon zomiera. Pre niektorých je temná noc dlhý, pomalý a opakujúci sa proces. Pre iných je naopak intenzívna a prudká. Časová dĺžka závisí od individuálnej psychiky a na tom, čo všetko musí byť preskúšané a odovzdané (Bohu) v ústrety k zmene.

Našu problematiku sprevádzajú ďalšie pojmy:

- kreatívna depresia – ide o skúsenosť umierajúceho ega, ktoré napokon ustúpi pred myšlienkou narodenia alebo plodenia. **Toto narodenie je základom celej skúsenosti**. Osoba sa stále viac sťahuje dovnútra a cíti sa traumatizovaná, opustená postavami, ktorým verila. Nachádzajúc sa uprostred týchto pocitov, ocitá sa v zajatí akútnej epizódy. Nazačiatku to vypadá na očividný panický atak alebo nervové zrútenie: ego, ako centrálny aspekt vedomej identity, môže byť presvedčené, že zomiera. Niektorí ľudia popísali počiatkové syndrómy, akoby sa rozpadali, pričom mali problémy s dýchaním. V skutočnosti ide o rozpad obranných múrov Ega.
- konfliktné protiklady - vnútorné hlasy sprevádzajúce duchovnú bolesť na nás doliehajú a „bičujú“ spredu i zozadu, pričom každý odôvodňuje protikladné stanovisko. Tieto nezlučiteľné hlasy nás drvia. Napríklad v akútnej epizóde sa stáva zjavným, že hodnoty, o ktorých sme boli ubezpečení, boli primárne

¹ Mystici to nazývajú preniknutá kontemplácia alebo mystická teológia. Vzhľadom na milujúcu múdrosť Boha, práve On vytvára v duši pozoruhodné účinky a to tým, že ju očisťuje a osvecuje. Boh pripravuje dušu na zjednotenie v láske so svojím bytím (Peers, 2005).

² Podľa schémy prijatia Kübler-Rossovej nevieme v ktorej z piatich fáz sa klient nachádza.

³ PhLic. Juraj Jendrejovský, duchovný správca Univerzitetnej nemocnice Martin, 2011

založené na pohľade nášho ega. Stav, ktorý spúšťa duchovnú bolesť ich zrelativizuje. Nasleduje obrovské váhanie a Ego sa zmieta v problémoch. Prináša to úzkosť a zmätok v identifikácii.

Psychologické paralely

- povedané rečou psychológie temná noc duše je hlboká skúsenosť, ktorá odкрýva naše falošné ja a dáva do povedomia hlboko ukryté traumy alebo vývojové zlyhania.⁴ Bez ohľadu na to, či považujeme temnú noc za náboženskú alebo psychologickú skúsenosť (alebo za oboje), ak je ju osoba schopná prestáť, jej život sa radikálne zmení smerom k novo zameranému vedomiu, a k zrovnaniu ega s bytostným Ja. Dôsledkom toho, ego už viac nebude stredom vlastného sveta, ale bude zamerané na nové centrum bytia s dôverou, že niečo väčšie pôsobí vo vnútri jednotlivca smerom k dosiahnutiu vecí pre väčšie dobro. Človek začína prekypovať vďačnosťou a radosťou.

Čo sa deje ďalej? Zbavení falošných predpokladov a nepodložených presvedčení o nás a druhých, naša životná cesta, začína byť riadená sériou súbežných udalostí – simultánnych udalostí bez žiadneho rozoznateľného náhodného spojenia. Tieto súbežné udalosti nám dávajú nový zmysel slobody. Limitovaný náhľad nášho ega nie je viac výhradným vodcom nášho osudu.⁵ Začína sa odtajovať naša skutočná životná misia. Ak sa vinieme v špirále ešte hlbšie do labyrintu, ktorý zahŕňa psychiku, dušu, telo a ducha, naše vedomie sa rozširuje, aby zahŕňalo väčšiu intimitu s tým, čo je transcendentné a večné.

Bez ohľadu na uhol pohľadu temná noc duše je bolestivý a pocit osamelosti vyvolávajúci proces, počas ktorého je naše vedomie zahalené oblakom neistoty. Zdá sa, že spletenec ega majú zmysel vo svojom rozpletení – odhaľujú nové centrum. Proces, v ktorom sa toto rozpletanie deje, sa zdá byť formou depresie. A predsa je táto depresia zákerná v tom, že psychika bojuje proti cieľu znovuzískania duše (preto sme sa zmienili o kreatívnej depresii a ďalších vnútorných konfliktoch).

Použitie kazuistiky na pripomenutie (v heslách):

- Acute leukemia – suffering or blessing? My ako lekári konštatujeme prehru, ale v izbe trpiaceho (a často i zomierajúceho) pacienta si podajú ruky rozhádané rodiny, uzdravia sa vzťahy, chorý prijme svoju situáciu a napraví chyby minulosti duchovne i emocionálne.
- nespravodlivé ublíženie: stará mama, ktorú okradla drogovovo závislá vnučka, upadla do novej fázy ochorenia pre traumy z tejto udalosti
- ANJELI (Juhoafrická republika, LUX communication 2005) - réžia Marek Poláček

Františka Olexová a deti zomierajúce na AIDS v Juhoafrickej republike. Príbeh o smrti a nádeji. Sestra Františka Olexová pracuje v centre pre deti zomierajúce na AIDS. Aby deti smrť ľahšie prijali, rozprávajú im sestry príbeh o anjloch. Vraj Ježiško potreboval nového anjela a tak si vybral jedno z ich

⁴ Tie môžu byť integrované smerom k individuácii – ide o vyzretý zmysel pre celistvosť.

⁵ Táto katarzia nemusí byť prítomná len u terminálne chorých. Môže byť súčasťou posttraumatického rastu u ľudí, ktorí sa v novej kvalite vrátili do života.

detí. Aby bola „story“ o anjloch dôveryhodnejšia, oblečú sestry zomierajúce dieťa do bielej košielky a na hrud' mu pripnú symbol AIDS - červenú stužku.

Dieťa zomierajúce na AIDS (Anjeli, 2005)

Bibliografia:

David A. Leeming, Kathryn Madden, Stanton Marlan (Eds.): *Encyclopedia of Psychology and Religion* National Institute for the Psychotherapies, New York, USA; Pittsburgh Center for Psychotherapy and Psychoanalysis A.C.I.P. Catalog record for this book is available from the Library of Congress Library of Congress Control Number: 2009934794, ISBN: 978-0-387-71801-9